

# ČETBA K MATURITĚ – OSNOVA MATURITNÍ OTÁZKY

## ČTENÁŘSKÝ DENÍK

### 1. Literárně-vědný kontext:

- určení literárního období - století, v němž autor tvořil, znaky období (antická řecká lit., renesance, ...)
- zařazení autora do uměleckého směru + znaky směru (realismus, romantismus, klasicismus,...)
- určení dalších autorů stejného um. směru ve světě a v Čechách + dílo
- život a dílo autora knihy (názvy (případně obsahy) dalších autorových děl – stručný přehled, 2 – 3 díla)
- podobná díla v tématu, námětu nebo v obsahu u autora, také u jiných autorů (např. Verne – Ocelové město - zneužití techniky; podobný námět a téma K. Čapek – Krakatit)

### 2. Charakteristika uměleckého díla jako celku – plán tematický:

- literární druh (epika, lyrika, dramatika)
- literární žánr
- literární forma (próza, poezie, drama)
- vysvětlení názvu díla
- postavy v díle
  - rozlišit postavy hlavní, vedlejší, okrajové, titulní;
  - postavy historické či románové=vymyšlené, nadpřirozené;
  - postavy typické (realismus) či výjimečné
  - jejich výčet, vztahy mezi postavami (v případě kolektivního díla, např. Orwell: 1984, nebo Shakespeare – vybrat ty nejdůležitější, které nějak výrazněji zasahují do děje)
  - charakteristika vnější i vnitřní (=podoba + vlastnosti – jak se postavy chovají, jaké mají vlastnosti?)- PODROBNĚ
  - Jaký názor na ně máte Vy, čtenář? – rozebrat chování postav z čtenářova hlediska – co si o nich myslíte?
- charakterizovat typ vypravěče
  - próza - vypravěč = postava/sám autor/nezúčastněný a objektivní vypravěč - vševědoucí, oko kamery/zaujatý, zasahuje do díla např. poznámkami...)
  - v poezii tzv. lyrický mluvčí neboli lyrický subjekt
  - drama - vypravěče NEMÁ
- stručné nastínění děje
- určení místa textu – Kde se děj odehrává? V jaké společnosti? Je prostředí skutečné/vymyšlené?
- určení času textu - ve které době se děj odehrává, jak dlouho trvá (den, rok,...), jsou zde historické události a historické postavy?
- téma a motivy, symboly díla – o čem dílo je?, opakuje se nějaký jev v díle (=motiv)?
- určení smyslu díla (hl. myšlenka) – také váš názor
- **posouzení aktuálnosti díla, odraz v soudobé i současné kultuře a společnosti – také váš názor**
- vztah autora k dílu – autor knihy má k tématu postoj např. posměšný (=dílo napíše jako satiru), humorný, tragický, s nadsázkou,....
- zařazení knihy do kontextu celého autorova díla – další autorova díla v porovnání
  - tematicky podobné dílo
  - porovnání s filmovou verzí nebo dramatizací

### 3. Charakteristika jazyková:

- atmosféra díla – váš názor
- autorův styl
- použité jazykové prostředky
  - vrstvy národního jazyka – spisovný, hovorový, nespis. (= obecná čj., nářečí, slang, profesní mluva, argot)
  - slohové rozvrstvení jazyka – neutrální X expresivní jazyk; slova knižní, básnická, zastaralá, historická, eufemismy, hrubá slova, nadávky, nespisovná.....

# ČETBA K MATURITĚ – OSNOVA MATURITNÍ OTÁZKY

## ČTENÁŘSKÝ DENÍK

- typy promluv - přímá řeč, nepřímá řeč, nevlastní=neznačená přímá řeč, polopřímá řeč
- rozeznat vyprávěcí způsoby – ich-/er-forma, monolog, dialog, vnitřní monolog
- analýza zvukové a grafické podoby díla – např. postoj mluvčího (= zvolací, rozkazovací věty), nedokončené výpovědi, řečnická otázka, zvukomalba, aliterace, libozvučnost a nelibozvučnost + pomlčky, autorské poznámky, písmo apod.
- nalézt v textu tropy a figury (alegorie, aliterace, anafora, apostrofa, dysfemismus, elipsa, epifora, epizeuxis, eufemismus, gradace, hyperbola, inverze, metafora, metonymie, oxymóron, personifikace, přirovnání, symbol, synekdocha)
- v poezii – pravidelnost verše, rytmická stopa (trochej, daktyl, jamb), volný verš, rýmové schéma (rým sdružený, střídavý, obkročný, přerývaný, tirádový)

#### 4. Kompozice díla:

- kapitoly v próze; zpěvy, sloky, verše v poezii; jednání, akty, výstupy v dramatu
- kompoziční postupy: rámcový příběh, chronologický/retrospektivní děj
- kompoziční principy: gradování příběhu, řetězec událostí, druhy ukončení příběhu (happy end, otevřený konec, překvapivý, smířlivý, tragický konec, konec s pointou)